

100 lat polskiej służby weterynaryjnej – rys historyczny

Po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej państwo polskie musiało zmierzyć się z trudnościami w odbudowie jednolitej służby weterynaryjnej. Poszczególne państwa zaborców różniły się organizacją i przepisami weterynaryjnymi. W tym czasie na ziemiach Polski było niewielu, bo około 1000 lekarzy weterynarii.

13 stycznia 1919 r. wszedł w życie podpisany przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego dekret w przedmiocie wyłączenia służby weterynaryjnej z kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych i przekazania tejże służby kompetencji Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Utworzenie Sekcji Weterynaryjnej i Urzędu Weterynaryjnego

Początkowo utworzono Sekcję Weterynaryjną, którą zajmowała się sprawami legislacyjnymi oraz Urząd Weterynaryjny do zwalczania zaraźliwych chorób zwierząt, na czele którego stanął gen. Michał Dowbor.

Pierwszym polskim aktem prawnym wydanym po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., regulującym materię zwalczania chorób zakaźnych u ludzi i zwierząt, była Ustawa z dnia 25 lipca 1919 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych oraz innych chorób występujących nagminnie (Dz.U. nr 67, poz. 402). Przepisy tej ustawy poddając regulacji głównie zwalczanie chorób zakaźnych występujących u ludzi, przewidywały też środki, które były właściwe w przypadku zwalczania chorób zakaźnych u zwierząt. W tym czasie udało się zwalczyć na ziemiach polskich księgosusz i zarazę płucną bydła.

Zapoczątkowano zmiany, w wyniku których w roku 1920 określony został jednolity zakres zadań dla terenowych organów organizacji rządowej: wojewodów i starostów. Powstały również stanowiska wojewódzkich inspektorów weterynaryjnych oraz powiatowych lekarzy, którzy stanowili aparat pomocniczy.

Rok później, w 1921 r., Sekcję Weterynaryjną przekształcono w Departament Weterynarii, na który składały się 3 wydziały: organizacyjno-inspekcyjnym, chorób zakaźnych i weterynarii społecznej. Po kilku latach w 1927 r. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych przekształcono w Ministerstwo Rolnictwa, a w 1932 r. Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, w którym został utworzony Departament Wytwórczości Zwierzęcej i Weterynarii, który po roku zmienił nazwę na Departament Produkcji Rolnej i Weterynarii. W 1933 r. powołano Głównego Inspektora Weterynaryjnego, któremu podlegała terenowa służba weterynaryjna.

Powołanie Głównego Inspektora Weterynaryjnego w 1933 r.

W 1937 r. powołano Państwową Radę Weterynaryjną przy ministrze rolnictwa. Rada miała za zadanie ustalanie metod walki z chorobami zakaźnymi. Rok

później w Departamencie Weterynarii wyodrębnił Wydział Zdrowotności Zwierząt i Wydział Nadzoru Weterynaryjnego nad Obrotem.

W kampanii wrześniowej 1939 r. uczestniczyło około 720 lekarzy weterynarii, tj. 36% ogółu lekarzy w kraju. W latach 1939–1945 bezpośrednio w walkach zginęło około 200 lekarzy weterynarii i około 120 rozstrzelano w Katyniu i Charkowie. Jesienią 1944 r. w Lublinie powstała komórka organizacyjna zajmująca się sprawami weterynaryjnymi. Rok później, w 1945 r., utworzono Departament Weterynarii. W 1951 r. Urząd Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych przekształcono w Urząd Ministra Rolnictwa. 1 lipca 1951 r. utworzono Centralny Zarząd Weterynarii. W 1957 r. po zmianach politycznych w kraju reaktywowano Departament Weterynarii.

W latach 1945–1988 doszło do wielu zmian w zakresie organizacji administracji weterynaryjnej oraz struktury lecznictwa weterynaryjnego. Lecznictwo weterynaryjne zostało upaństwowione i dostosowane strukturalnie do potrzeb rolnictwa indywidualnego, ale również państwowych i spółdzielczych gospodarstw rolnych. Bardzo poważnie zwiększyła się liczba lekarzy weterynarii dzięki funkcjonowaniu czterech wydziałów medycyny weterynaryjnej: w Lublinie, Olsztynie, Warszawie i Wrocławiu.

Po transformacji ustrojowej 1989 r. doszło do wielu zmian zarówno w organizacji państwowej służby weterynaryjnej, jak również w sytuacji zawodu lekarza weterynarii. Ustawa o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych z 21 grudnia 1990 r. unormowała wykonywanie zawodu, całkowicie zmieniając sytuację w lecznictwie zwierząt.

Kolejna ustawa, z 24 kwietnia 1997 r., o zwalczaniu chorób zakaźnych, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej, a następnie Inspekcji Weterynaryjnej zmieniła sytuację w administracji weterynaryjnej.

Utworzenie Inspekcji Weterynaryjnej

Nowo utworzona Inspekcja Weterynaryjna (podobnie jak inne istniejące inspekcje) zaczęła funkcjonować jako instytucja, w skład której wchodziły organy różnych szczebli, powołana do pełnienia określonych zadań, głównie o charakterze kontrolnym. Powołana do życia Inspekcja Weterynaryjna stanowiła specjalną strukturę administracji rządowej z własnymi organami na poziomie centralnym i terenowym oraz z własną wewnętrzną strukturą organizacyjną.

Od 1 stycznia 1999 r. organem administracji weterynaryjnej został Główny Lekarz Weterynarii, który został wyłączony z Ministerstwa Rolnictwa i umocowany jako odrębny organ centralny. W celu obsługi Głównego Lekarza Weterynarii, na mocy rozporządzenia prezesa Rady Ministrów z 24 grudnia 1998 r., powołano Główny Inspektorat Weterynarii. Powołano

również wojewódzkich, powiatowych i granicznych lekarzy weterynarii jako terenowe ograny Inspekcji Weterynaryjnej.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało konieczność wdrożenia do krajowego porządku prawnego licznych regulacji. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, poddając regulacji zagadnienie ochrony weterynaryjnej zwierząt, w przedmiocie ochrony zdrowia zwierząt oraz aspektów administracyjnego zwalczania chorób zakaźnych, uchwalił dnia 11 marca 2004 r. nową ustawę o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2008 r. nr 213, poz. 134). Powoływana ustawa, której *vacatio legis* określone było datą akcesji, zmieniła część postanowień innych obowiązujących aktów prawnych rangi ustawowej w przedmiocie ochrony weterynaryjnej zwierząt oraz przyczyniła się do implementacji do krajowego porządku prawnego znacznej części unijnego prawodawstwa weterynaryjnego.

Z dniem 1 maja 2004 r. kontrole weterynaryjne na granicy Polski zostały włączone w system kontroli na granicy zewnętrznej UE. Zgodnie z prawem unijnym kontrole obejmują zwierzęta i produkty pochodzenia zwierzęcego wprowadzane do UE z państw nieunijnych. Obecnie funkcjonuje 8 granicznych inspektoratów weterynarii, których pracownicy prowadzą kontrole na prawie 20 przejściach granicznych. Każda przesyłka musi uzyskać satysfakcjonujące wyniki kontroli przed dopuszczeniem do obrotu.

Zapewnienie zdrowia publicznego i bezpieczeństwa konsumentów

Dzisiejsza Inspekcja Weterynaryjna realizuje ustawowe zadania wynikające z prawa unijnego i krajowego w zakresie zdrowia publicznego. Działania inspekcji cieszą się uznaniem i zaufaniem ministra rolnictwa i rozwoju wsi, jak również innych służb, z którymi Inspekcja współpracuje.

Od stycznia 2006 r. we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej znajdują zastosowanie nowe regulacje prawne z zakresu higieny środków spożywczych, w tym produktów pochodzenia zwierzęcego, których zasadniczym celem jest zapewnienie swobodnego przepływu żywności w ramach rynku wewnętrznego.

Nadrzędnym celem polskiej Inspekcji Weterynaryjnej jest zapewnienie bezpieczeństwa konsumentów poprzez nadzór nad zdrowiem i dobrostanem zwierząt, a także bezpieczeństwem żywności pochodzenia zwierzęcego i pasz w Polsce. Wypełniając to zadanie Inspekcja Weterynaryjna kieruje się zintegrowanym podejściem: „od pola do stołu”, które ma na celu zapewnienie skutecznego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Celem tego podejścia jest także natychmiastowe wykrycie i wyeliminowanie potencjalnych zagrożeń. Gwarantuje ono spełnienie najwyższych standardów unijnych oraz międzynarodowych.

Zgodnie z przepisami, Główny Lekarz Weterynarii jest organem właściwym w zakresie uzgadniania z właściwymi władzami państw nieunijnych

warunków eksportu produktów pochodzenia zwierzęcego do tych państw. W tym celu pozyskuje i udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz przedsiębiorcom ekspertowe wymagania sanitarno-weterynaryjne, uzgadnia z właściwymi władzami wzory świadectw zdrowia, w które zaopartywane są produkty pochodzenia zwierzęcego eksportowane do tych krajów, prowadzi listy urzędowych lekarzy weterynarii uprawnionych do wystawiania i podpisywania dokumentacji związanej z eksportem zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, a także organizuje wizyty, audyty i kontrole zakładów przez inspektorów z państw nieunijnych w celu otwarcia rynku dla eksportu polskich produktów.

W chwili obecnej nadzorowi Inspekcji Weterynaryjnej podlega ok. 150 000 podmiotów pozyskujących lub produkujących żywność pochodzenia zwierzęcego lub żywność złożoną z udziałem surowców zwierzęcych.

Nadzór Inspekcji Weterynaryjnej nad stosowaniem antybiotyków i innych weterynaryjnych produktów leczniczych u zwierząt odbywa się na wielu płaszczyznach. W ramach: programu badań wody przeznaczonej do pojenia zwierząt, badań kontrolnych substancji niedozwolonych, programu badań przedubojowych, programu monitoringu pasz, kontroli przeprowadzanych w gospodarstwach, w tym dokumentacji leczenia zwierząt i stosowania weterynaryjnych produktów leczniczych, obrotu detalicznego w zakładach leczniczych dla zwierząt. Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, że system nadzoru nad stosowaniem antybiotyków w hodowli zwierząt w Polsce zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa żywności pochodzenia zwierzęcego.

Inspekcja Weterynaryjna zgodnie ze swoimi kompetencjami sprawuje nadzór nad wszystkimi aspektami produkcji i stosowania pasz u zwierząt, od których pozyskuje się produkty pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do spożycia przez ludzi. W ramach tych działań przeprowadza się kontrole na wszystkich etapach produkcji, począwszy od produkcji pierwotnej pasz. W ramach kontroli w sposób szczegółowy sprawdza się zgodność z wymogami „prawa paszowego”, które zostało ustanowione w celu osiągnięcia jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa pasz, a tym samym bezpieczeństwa konsumentów produktów pochodzenia zwierzęcego.

Inspekcja Weterynaryjna sprawuje nadzór nad ponad 700 000 podmiotów gospodarczych wytwarzających i/lub wprowadzających do obrotu pasze. W 2017 r. poddano urzędowej kontroli prawie 27 000 podmiotów sektora paszowego, u których przeprowadzono łącznie ponad 31 000 kontroli urzędowych.

Dotychczasowe dane z realizacji planu urzędowej kontroli pasz wskazują na bardzo wysoki poziom bezpieczeństwa wytwarzanych w Polsce pasz, gwarantujący uzyskanie bezpiecznej żywności pochodzenia zwierzęcego.

W chwili obecnej Inspekcja Weterynaryjna zatrudnia ponad 5600 osób, w tym ponad 2000 lekarzy weterynarii. Powiatowi lekarze weterynarii wyznaczają do zadań związanych ze zwalczaniem

nanosens

Mierniki Przenośne

do pomiaru stężeń gazów w budynkach inwentarskich

Mierzą i kontrolują:

- amoniak NH₃
- dwutlenek węgla CO₂
- siarkowodór H₂S

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz zbliżającego się Nowego Roku, pragniemy podziękować wszystkim naszym Klientom i Przyjaciołom za zaufanie, współpracę oraz życzyć zdrowia i sukcesów w życiu prywatnym i zawodowym.

nanosens

www.nanosens.pl

tel.: +48 618146411 | e-mail: biuro@nanosens.pl

HISTORIA WETERYNARII

chorób zakaźnych zwierząt oraz badaniem zwierząt rzeźnych i mięsa ponad 5700 lekarzy weterynarii. Rosnący eksport środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego, wzrastająca sprzedaż do państw członkowskich Unii Europejskiej oraz otwierające się nowe rynki zbytu dla polskiej żywności wymagają stałego i systematycznego podnoszenia

kompetencji i wzmacniania strukturalnego Inspekcji Weterynaryjnej.

Tekst ukazał się w numerze specjalnym „Fakty. Magazyn gospodarczy”, który poświęcono Kongresowi Bezpieczeństwa Żywności. Kongres odbył się 6 listopada 2018 r.